

nemški — agitatorji. Mečejo se s strastjo v boj zoper mirne Slovence. To si še nekateri prostaški nemškutarji štejejo v posebno zaslugo. Tako imamo v Koroški Turčiji precej nemških in nemških učiteljev, kateri so pijančki. Seveda je plača le borna; zato si duševna reva srka idealov iz žganja. Za to zlo ponuja Benda nemčurjem zdravilo: Nemški »Zweigverein« naj bi osnovali takomenovane častne svete. (Ehrenrat.) Nemški učitelji so v tej zadevi že na nogah. V Beljaku menda je učitelj Brugger izstopil iz učiteljskega društva, ker ga niso izvolili v tak Ehrenrat. Kako okrajni šolski nadzorniki vzgajajo v nemškem duhu, to bomo še pozneje ožigosali.

Slovenskim značajnim učiteljem delajo vsemožne zapreke. In kako znajo nemčurji lagati, ko gre za njihove namene! Pri neki kompetenci se je izrazil Barczajev sluga proti učitelju-kompetentu, da krajevni šolski svet ne marajo slovenskih učiteljev. Splošno so bili taki izreki za časa Heinove vlade običajni. Tisti Barczajev sluga se je nalagal, da je krajni šolski svet v L. protestiral proti učitelju Slovencu. Prizadeti učitelj pa je v tem slučaju vprašal načelnika in slovenskega župnika tega kraja, če je to resnično? Krajni šolski svet je samo dodal opazko, da nima nič proti nobenemu kompetentu. Benda pa je v tem slučaju nadučiteljsko mesto oddal učitelju, ki mu ne bomo očitati posebne — sposobnosti, pač pa konstatiramo, da ima za celih sedem službenih let manj, nego prosilec Slovenec.

Obupen položaj učiteljstva na Češkem.

Odkar nemška obstrukcija preprečuje delovanje češkega deželnega zbora, leže ta bogata dežela v vedno hujše gmotne škrupce. Od leta 1908. se ni ustanovilo nobeno novo učiteljsko mesto, ker ni denarja. Absolvirani učiteljišniki ostajajo zato v velikem številu brez služb. Še sedaj je na Češkem 3000 učiteljev brez mesta, začetkom julija se jim pridruži še kakih 1200 novih absolventov učiteljskih zavodov, tako, da se lahko računa na 4000 nenastavljenih učiteljev. Nad 100 učnih oseb čaka samo še na obljubljeno ureditev plač, da stopijo potem v pokoj, ker že nad 40 let služijo in napravijo tako prostor novim močem. Akov državni zboru zopet ne bo sprejet finančni načrt, ki bi Češki prinesel 10 milijonov, potem češka dežela junija ali julija svojih učiteljev ne bo imela s čim plačati.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Občni zbor »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvika« se je vršil dne 20. t. m. popoldne: Po VII. rednem občnem zboru (dne 2. februarja 1911) se je konstituiralo načelstvo v svoji seji dne 11. februarja 1911 tako-le: Načelnik Ivan Bernot, c. kr. strokovni učitelj; načelnikov namestnik Jak. Dimnik, mestni nadučitelj; blagajnik Alojzij Kecej, mestni učitelj; člani: Anton Likozar, nadučitelj v salezijanskem zavodu; Juraj Režek, mestni učitelj; Vita Zupančičeva, strokovna učiteljica ustanovnega zavoda za gluhe; vsi v Ljubljani. Zadruga uradnika sta Vendelin Sadar, mestni učitelj v Ljubljani in Ivan Petrič, učitelj v Sp. Šiški. Zadruga je član »Zadruga Zveze v Celju«, ki je izvršila zakonito predpisano revizijo dne 28. decembra 1911. Nadzorstvo je izvršilo glavno revizijo dne 11. februarja 1911. Načelstvo je imelo tekom poslovnega leta 23 sej. Zadruga uraduje razven praznikov vsak četrtek od pol 2. do pol 3. popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer. Koncem leta 1910. je bilo 499 zadržnikov s 5585 deleži; leta 1911. je pristopilo nanovo 52 zadržnikov s 1193 deleži; koncem decembra 1911 pa je postala pravovelnjavna odpoved 973 deležev; izstopilo je 24 zadržnikov; tedaj je koncem 1. 1911. 527 zadržnikov s 5805 deleži. Koncem leta 1910. je bilo 226 hranilnih knjižic v vrednosti 188.727 K 67 v, nanovo se je izdalo 23 hranilnih knjižic, uničilo pa 36. Obstoji torej 213 hranilnih knjižic v skupni vrednosti 194.356 K 88 v in znaša povprečna hranilna vloga 912 K 77 v. Zneski do 200 kron se izplačujejo takoj, oziroma naslednji uradni dan. Za zneske do 1000 K velja 14dnevna, za zneske nad 1000 K pa mesečna odpoved. Rentni davek plačuje zadruga sama. Zadruga ima pravice po § 15 svojih pravil za povečanje prometnega fonda najemati izposojila in sprejemati hranilne vloge do višine podpisanih deležev 290.250 K. Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, akotudi ni zadržnik. Obrestuje se po 5% in se obresti celoletno kapitalizirajo ter vračunajo od 1. in 16. vsakega meseca. Koncem leta 1910. je bilo

496 zadržnikov dolžnikov, ki so dolgovali 213.918 K 49 v. Posodilo se je nanovo 111 zadržnikom, 85 zadržnikov pa je posojila popolnoma vrnilo. Torej je dolžnikov 522, ki dolgujejo skupaj 223.536 K 08 v ali povprek 428 K 23 v. Čisti dobiček znaša 2379 K 60 v. Rezervnemu fondu se je pripisalo 1127 K 62 v.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je na Jožefovo imelo svoj 15. redni letni občni zbor. Udeležba je bila nenavadno obila, kar priča, da se napredno učiteljstvo, čim bolj zatirano, tem tesneje drug drugega oklepa. Predsednik tovariš Jakob Dimnik da po presrčnem pozdravu besedo tajniku tovarišu Vendelinu Sadarju, ki pojasni marljivo delovanje odbora. Iz blagajniškega poročila tovariša Ludovika Dermelja povzamemo veselo vest, da ima društvo nad sto kron imetja, kar je za sedanje razmere, ko naše višje oblasti bijejo napredno učiteljstvo, kjer le morejo, vesel pojav. Za marljivo delovanje je odbor dobil priznanje s tem, da ga je z vzklikom občni zbor izvolil in mu poveril, da tudi še v naprej tako koristno in plodonosno zastopa napredno ljubljansko učiteljstvo.

Občni zbor Narodne šole v Ljubljani se je vršil v četrtek dne 20. marca 1913. v Narodnem domu. Predsednik društva tov. Anton Razingar pozdravi navzoče člane ter govori o prerani smrti odbornika tov. Trošta Franč. Ks. Bil je mož živahnega temperamenta in jako vnet podpornik našega društva. Nato poroča tajnik o društvenem delovanju ter omenja dobrotnike društva, ki jim izreka odbor toplo zahvalo. Iz blagajnikovega poročila je razvidno, da se je društveno imetje pomnožilo za 493 K 58 h ter znaša sedaj 6806 K 78 h. Društveni odbor ostane isti, le mesto umrlega Trošta se izvoli kot odbornik tov. Wider Karol. Odbor se je sledeče konstituiral: predsednik Anton Razingar, podpredsednik Jakob Dimnik, tajnik Franc Galič in blagajnik Alojz. Kecej, odborniki pa so: Furlan Jakob, Likar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Wider Karol. Nato zaključi predsednik zborovanje ter se zahvali za obilni obisk 41. občnega zbora.

Društvo slovenskih učiteljic je zborovalo dne 20. t. m. v prostorih št. jakeške šole v Ljubljani. Predsednica tov. M. Maroutova, šolska ravnateljica te šole, je pozdravila mnogobrojne zborovalke z navdušenimi besedami, s katerimi je izrazila svojo radost nad toliko stanovsko zavestnostjo članic v tako kritičnih časih. (Živahno odobravanje.) Namesto obolele tajnice M. Mehletove je prečitala tov. Vita Zupančičeva tajniško poročilo, ki nam opisuje, kako marljivo je delovalo društvo v preteklem letu na polju gospodarske izomike svojih članic. Priredila sta se dva tečaja: gospodinjstvi-kuharski in šivalni tečaj. Posečalo je oba tečaja dokaj članic, tako, da imamo že lepo število gospodinjstev naobraženih koleginj. Društvo izpolnjuje tu vrzel, ki bi jo imelo izpolnjevati učiteljišče za dobo njih stanovske izobrazbe — ter se je s tem izkazalo popolnoma vredno podpore, ki mu jo je naklonilo vis. c. kr. naučno ministrstvo. Tečaja sta stala društvo mnogo novcev, a ni mu jih žal, saj so dobro naloženi v prid našemu narodu.

Blagajničarka tov. Ema Žerjavova nam je podala obračun društvenih dohodkov in stroškov. Tov. Sarkova in Šinkovec sta pregledali račune ter jih odobrili.

Velezanimivo je bilo predavanje učiteljice gospodinjstvih tečajev, Jerice Zemljanove, o vedenju pri jedi, ki so zborovalke z napeto pozornostjo poslušale.

Med samostojnimi predlogi je bil najprej sprejet predlog tov. J. Miklavčičeve, da naj društvo tudi za preteklo leto izda »Letno poročilo« — kakor je bilo običajno. Prihranki, ki se s tem dosežejo — so tako minimalni, da ne dosežejo škode, ki je društvo s tem trpi.

Tov. Jerica Zemljanova predlaga, da naj naše društvo priredi letos »samaritanski tečaj« (o postrežbi bolnikov) ter se v ta namen obrne s prošnjo do društva zdravnikov. Sprejeto z odobravanjem. Pri razgovoru o draginskih dokladah se je vnela živahna debata z ozirom na to, da listi pišejo, da so se te doklade delile le »vrednim« učiteljicam. Zato meni podpredsednica tov. K. Drolova, da bi bile od draginskih doklad izključene učiteljice opravilne prositi za disciplinarno preiskavo, ki naj dokaže, je li dotična učiteljica res ni bila vredna.

V tej debati je bil slednjič sprejet predlog tov. J. Miklavčičeve, ki predlaga, da naj se društvo slov. učiteljic obrne s prošnjo na vis. c. kr. vlado, ki naj pri vis. dež. odboru posreduje, da dobe vse učiteljice enako draginsko doklado — saj se tudi pri dokladah za oženjene ni delilo »po previdnosti«. — Vis. c. kr. dež. vlada naj se še naprosi, da uradnim potom določi — so li od doklad izključene učiteljice

res »nevredne« draginskih doklad, kakor to trdijo »Slovenec« in »Slov. Učitelj«. —

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 3. aprila, ob 10. uri predpoldan v okoliški šoli v Ptuj po sledečem vzporedi: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Šolstvo na Bolgarskem. (Dr. L. Pivkc.) 4. Slučajnosti. Tovarišice, tovariši! Zavedajte se v teh resnih časih, ki so nastopili za učiteljstvo, pomena svoje organizacije! — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 3. aprila, dopoldne ob 10. uri v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedi: 1. Zapisnik zadnjega občnega zbora; 2. Dopisi, društvene in stanovske zadeve; 3. Vzgojne ideje v Ellen Keyini knjigi »Stoletje otroka«. Podava gđ. Micika Velnerjeva od Sv. Bolfenka na Kogu. 4. Eventualna volitev delegatov za delegacijsko zborovanje Zveze slovenskih štajerskih učiteljev. 5. Slučajnosti. Knjige Slov. Sol. Matice so tu! Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnjski okraj ima v nedeljo, dne 6. aprila t. l., ob pol 11. uri dopoldne na Vidmu svoje drugo letošnje redno zborovanje. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročila, dopisi in društvene zadeve. 3. Zadnji izostalo predavanje o čebelarstvu. 4. Želje in nasveti. Cenjeni društveniki in društvenice se tem potom vladno vabijo, da se udeležijo zborovanja v prav obilnem številu. Odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 3. aprila, ob 2. uri popoldne na Gomilskem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. Pečarja: »Bridek je naš stan, a sami si delamo še bridkejšega«. 4. Slučajnosti. Pred zborovanjem se vrši pevka vaja. Tovariši pevci naj se pripravijo na pesmi, ki so bile že za jesensko zborovanje naznane.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 16. marca v Kozjem. 1. Zapisnik zadnjega zborovanja se prebere in odobri. 2. a) Tovariš Knaflič opraviči odsotnost zaradi nujne zadeve in naznani vstop. b) Bivši predsednik tov. Pulko pošilja z Gorice pri Gornjem gradu društvu pozdrave. c) Izpremenjena pravila »Učiteljske tiskarne« se prečitajo. d) Prečita se dopis Zaveze, ki pravi, da naj društvo poroča, na katere Zavezine liste so posamezni tovariši naročeni. d) Pripravljalni odbor stalnega moškega pevskega zbora vabi učitelje pevce k vstopu, kar je pa za naš okraj zaradi slabih prometnih razmer neizvedljivo. e) Prošnji slov. učiteljišnikov za podporo v svrhu vseslovenskega shoda slov. učiteljiščnih abiturientov in abiturientk se ugodi (10 K). f) Prečita se Lehrerbundov osnutek za regulacijo učiteljskih plač. g) »Učiteljska gospodarska zadruga« v Celju vabi društvo, naj pristopi k čekovnemu prometu, kar se pa zaradi premalega prometa odkloni. 3. Zapisnikar prečita poročilo o društvenem delovanju preteklega leta in 4. poda tovarišica blagajničarka svoje poročilo o stanju društvenega denarja. 5. Tovariš Lovše poroča o kmetijskem tečaju v St. Juriju ob juž. žel. in poda učni načrt za nameravane kmetijske tečaje v ljudskih šolah. 6. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik Miloš Germovšek, podpredsednik Fr. Lovrec, tajnik A. Volavšek, blagajničarka M. Šketova, odborniki: Ivan Krajinik in Anton Potočnik. 7. Na predlog tov. Potočnika se izvoli tov. Pulko enoglasno in z navdušenjem za častnega člana. Sledeče zborovanje bo majnika, in sicer na Pilštanju.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima dne 3. aprila 1913 v Gorici ob 10. uri predpoldne v dvorani pri »Zlatem Jelenu« svoj letni občni zbor. Dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. Volitev novega odbora. 5. Raznoterosti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v četrti letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Tone Rakovčan: Velikonočne. 2. Mali traven. Vinjeta. 3. M. Pirc: Kako je Tonček ragljal na Veliki četrtek. 4. Fran Žgur: Solnce. Pesem. 5. Cvetomirski: Martinčki. 6. Zager Rafael: Sraka in Jerebica. 7. Dorovoliček. Podoba. 8. S—A: Kaj vse napravljajo iz papirja? 9. K. Str.: Češmin. (S podobo.) 10. Davorinov: Pri povodnem možu. Pesem. 11. Tone Rakovčan: V balonček. Pesem. 12. Davorinov: Prvi april. 13. Jan Reginov: Naš dedek. Pesem. 14. Hinko Medič: Težak račun. (S podobo.) 15. Cvetko Gorjenčev: Siroti. Pesem. 16. Tone Rakovčan: V noči. Pesem. 17. Tone Rakov-

čan: Zvezdica. Pesem. 18. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev in rešilci. — »Prosvjeta« v Sarajevu. — Oddelek za otroke v ameriških vlakih. — Milijonsko voililo. — Češčina na dvoru rumunjskega kralja. — Črnogorci o srbski vojski. — Čehi za Črnogorci. — Grki obolemim srbskim vojakom. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

Srednješolski vestnik.

**** Za reformo goriške gimnazije.** Iz Gorice poročajo »Edinosti«, da so pred dnevi nabirali po Gorici podpise na okrožnico za preustrojitve dosedanje c. kr. nemške državne gimnazije v realno gimnazijo. Podpisi so se pobirali večinoma krog nemških in slovenskih uradnikov. Kdo se sedaj v prvi vrsti poganja za preustrojitev tega učnega zavoda, nam sicer ni znano, vsekako pa smo zvedeli, da se je prvotno vlada sama zavzemala za to idejo. Da je taka izprememba na tem zavodu potrebna in sedanjim razmeram primerna, o tem je prepričan vsakdo. Da pa visoka vlada goji tolikšno zanimanje le za nemški zavod, ko sta z njim v zvezi tudi slovenski in laški oddelek, je pa zopet znak avstrijskega sistema, ki nalaga bremena vsem svojim narodom — in ta bremena so dovolj občutna za sleherni narod v tej državi — ocvirke pa daje le protežiranim svojim otrokom, in prvi vrsti seveda Nemcem. (V novejšem času bo tudi za Albance kaj.) — Lahko je spoznati na prvi mah, kam meri ta vladina nakana. — Z realno gimnazijo bo v prvi vrsti ustrezno nje dejanski potrebi za goriške in druge bližnje Nemce, Italijane in Slovence, da bodo prisiljeni pohajati ta nemški gimnazij, ako hočejo doseči ono znanje, ki ga nudi realna gimnazija. S preustrojitvijo tega dosedanjega nemškega zavoda v nov, modernejši, in s praktičnimi potrebami sedanjega časa strinjajoči se zavod, dobi slovenska dosedanja c. kr. gimnazija od vlade posreden udarec s tem, da ostane star, duhu časa ne več ustrežajoč humanistični učni zavod. Iz tu navedenega bi morali Slovenci sami izvajati posledice: če že nemška avstrijska vlada skrbi le za Nemce, skrbimo tudi mi zase. V prvi vrsti so torej poklicani naši vodilni faktorji vseh političnih strank, da se zavzamejo za reformo slovenskega dela c. kr. goriške gimnazije. Na dosedanjem slovenskem oddelku goriške gimnazije je od strani slovenske mladine navdal tako velik, da če dovrši gimnazijske študije le polovica ali celo le tretjina sedanjih učencev, bo težko pripraviti vso to množico izšolanih ljudi do primerne eksistence. Torej na delo, komur veljajo te vrstice! Sedaj je čas.

**** Nemško-avstrijsko srednješolsko zborovanje na Dunaju dne 17. marca** se je bavilo z navalom k šolanim poklicem, s službeno pragmatiko profesorjev, s poukom nemščine, z gojenjem govornišva na srednjih šolah, s telesno vzgojo in stanovskim vprašanjem telovadnih učiteljev na srednjih šolah. Na zborovanju se je konstatiralo, da je v Avstriji 490 gimnazij in realk s pravico javnosti ter 58.000 dijakov. Število dijakov je v zadnjih desetih letih naraslo za 40 tisoč. Zaradi tega tudi ogromen naval k akademičnim poklicem. Izpit za srednješolske profesorje je v zadnjem času napravilo povprečno 800 kandidatov vsako leto, nameščeno pa je bilo samo po 300 profesorjev. To je ogromna nadprodukcija. Zato se naj srednješolci posvečujejo praktičnim produktivnim poklicem, ne pa v tolikem številu vseučiliškim študijam. Glede bodočnosti slovenskih filozofov daje precej zanesljive informacije »Društvo slovenskih profesorjev« v Ljubljani. Na dunajskem zborovanju je bil zastopnik naučnega ministrstva in nižjeavstrijskega deželnega šolskega sveta. Pri nas pa se za profesorska zborovanja nihče ne briga. Na skupščini slovenskih profesorjev je bil namesto zastopnikov šolskih oblasti — policijski komisar. Tako smo pri nas kulturni!

Politiški pregled.

*** Italija in Avstrija na morju.** Poslanec Palma je imel v italijanski zbornici znamenit govor, v katerem se je bavil z vprašanjem o obdržanju ravnotežja v Sredozemskem morju nasproti Franciji. Avstrija in Italija sta poklicani, vzdržati to ravnotežje in množiti svoje brodogradilne kakor je množila Francija. Torej skupno — proti Franciji! Ne ena proti drugi, Avstrija proti Italiji, oziroma Italija proti Avstriji, ampak skup proti Franciji. Ta bo imela 22 dreadnoughtov do leta 1912; treba torej, da Italija zgradi zopet 4 dreadnoughte in zopet 4 v letu 1916. Avstrija pa po dva vsaka tri leta do 1920.

*** Mašaryk o dohodu Srbov na Kosovo.** V nekem češkem listu je napisal prof.